

Кузь Д.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

ДО ПИТАННЯ ПРО ДЖЕРЕЛА МІЖНАРОДНОГО ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Міжнародне повітряне право, це одна з молодих галузей міжнародного права, яка активно почала розвиватися в ХХ ст. Першим нормативно-правовим документом, який регулював відносини у сфері повітряного простору, була Паризька конвенція про повітряну навігацію 1919 р., в якій був закріплений принцип суверенітету держави на її повітряний простір над сухопутною і водною територією. Після прийняття Конвенції в 20-30 рр. ХХ ст. на її основі держави почали приймати спеціальні закони, які регламентували правила перетину повітряного простору, відповідальність за їх порушення та визначили його правовий режим [1, с.20].

Процес формування сучасної системи джерел міжнародного права засвідчує, що деякі з джерел міжнародного права свого часу відігравали суттєву роль у формуванні та розвитку міжнародного права, але згодом втратили своє значення та не є джерелами сучасного міжнародного права, як, наприклад, Вселенські збори. Інші - виникли з самого початку та й зараз відіграють суттєву роль як джерела міжнародного права. Найяскравішим прикладом такого виду джерел є міжнародно-правовий звичай [2, с.17].

Україна як суб'єкт міжнародного права здійснює повний та винятковий суверенітет над своїм повітряним простором. Правовий режим повітряного простору України регламентується національним законодавством: Законом України «Про Державний кордон України» від 4 листопада 1991 р., Повітряним кодексом України від 4 травня 1993 р. та відповідними міжнародними договорами, учасником яких є Україна. Отже, правове

регулювання повітряного кордону України складається з міжнародно-правових норм; норма про висотну межу державного суверенітету (повітряної території) у 100–110 км над рівнем моря має характер міжнародно-правового звичаю; чинне законодавство України не встановлює висотної межі повітряних кордонів. Українська доктрина міжнародного права визначає висотну межу державного суверенітету (повітряної території) переважно у 100–110 км над рівнем моря [3, с.273].

Кожна держава самостійно визначає порядок допуску іноземних повітряних суден у свій повітряний простір. Така дозвільна система є основою правового режиму повітряного простору всіх держав на сьогодні, який є обов'язковим як для регулярних, так і нерегулярних міжнародних польотів. Необхідно виокремити дві правові підстави для виконання міжнародних польотів. Першою із них є міжнародний договір (як двосторонній, так і багатосторонній) та спеціальний дозвіл держави. Деякі держави допускають на свою територію нерегулярні польоти відповідно до повідомлення (диспетчерського повідомлення) [4, с.15].

Вагомий внесок у розвиток міжнародного повітряного права надають прийняті і прийняті ІКАО додатки до Чиказької конвенції, присвячені забезпеченню техніко-експлуатаційної та екологічної безпеки, що містять правила польотів по міжнародних повітряних трасах, а також регламентують умови визнання придатності повітряних суден до польотів, методи управління повітряним рухом, створення аеронавігаційних карт, ведення бортових документів та ін. Всі такі акти - правила, стандарти, процедури, прийняті ІКАО та іншими міждержавними авіаційними організаціями, мають статус рекомендацій і формально, в строгому сенсі слова, нормами права (обов'язковими правилами поведінки) не є. Тим не менш важлива роль таких актів у діяльності цивільної авіації спонукає держави наслідувати звичаями такого роду. Останні набувають обов'язкову для держави силу, якщо вона протягом певного терміну не направить ІКАО повідомлення про розбіжність між його національним законодавством і конкретні рекомендації

(регламентом, правилом, процедурою). Кожна держава в будь-який час може мотивовано або без зазначення мотивів заявити про свою відмову дотримуватися ту або іншу рекомендацію або навіть яке небудь з додатків до Чиказької конвенції [4, с.275].

Отже, на основі вище наведених положень можна зробити висновок, що договори як різновид джерел міжнародного повітряного права відіграють суттєву роль у регулюванні відповідних правовідносин. Встановлюються необхідні правила та вимоги, надаються рекомендації з широко визначених питань та питань обмеженого кола, і встановлюється конкретна відповідальність за їх недотримання.

Література

1. Батарчук І.І., Якимчук М. Ю. Актуальні проблеми правового регулювання повітряного простору (кордону) в міжнародному праві. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. № 29. С.33-38
2. Правознавство: /За заг. ред. В. Ф. Опришка, Ф. П. Шульженка. К.: КНЕУ, 2003. 767 с.
3. Міжнародне публічне право : підручник / за ред. В. М. Репецького; К. : Знання. 2012. 437 с.
4. Репецький В.М. Міжнародне публічне право. Київ: Знання, 2011. 294 с.